

## Törökös

### (1) Hasszán bég levele a szultánhoz

*Itt Hasszán Szeldzsuk bég, a Mohács alatti igazhitű gallyák kapitánya terjeszti fel tiszteletteljes kérését Hozzád, Világ Fejedelme, Mohammed Kardja, Allah Kegyeltje!*

*Fordítsd felém, egy minutomra Fényességes orczád, győzhetetlen seregek és a föld legtágasabb birodalmának szultánja, élet és halál Ura! Könyörgésem komolságának zálogául méltóztassál elfogadni három ajándokomat.*

*Az első egy díszes föltáns, kézzel írott, nemes cirkalmakkal és czirádákkal díszített, mit egy Asbóth nevű gyaurok nemesúr a kormánypadka alatt rejtegetett, amikor a magyar naszádot elfogtam; ott Számodra eme ékszert kifürkésztém.*

*Asbóthra nem érdemes szót vesztegetni. Az ágyúkat sem sikerült Mohács felett naszádjából kirakandnia. Most, tehát, azaz immáron tizenötödik esztendeje, meg mindég a Héttoronyban várja megérkeznek-e a váltságdíjat hozó apródjai? Szóval a könyvet a gyaurok egy régebbi kerálának Corvinus Mátyásnak czimere és három rubintkő díszíti a fedőtáblán. A szöveg vajmi talján vagy latin csacskaság, de a rubintok egyetlen hegyes tör peccentéssel leválaszthatók. Másodünnepeken viselendő turbánod forgójába beletűzhetők.*

*Második ajándokomat teveháton küldöm, annak két púpja közé kötözve. Friss ital, pár hete szereztem a budavári pinczében, amikor az egymást maró ostoba hitetlenek puccos kerálnéjokkal kitakarodtak onnét. Agyagkorsóban tárolt nektár ez, Uram, gyimilcsek levéből és az méhek szorgalmának hevéből keverik, erjesztik, forralják, majd hűtik, pinczékben tárolják eme nemes levét a gyaurok. Az a szóbeszéd járja, hogy eme tündéri édességű ital az amúgyis túl nem szárnyalható férfierődet növelné.*

*A harmadik ajándoknál látni fogod, óh Próféta Kegyeltje, hogy Érted nemtsupán önzetlen de önmegtagadó is tudok lenni.*

*Amióta gallyás folyami vitézeimnek ugyanolyan szabad, habár lassúbb bejárása van a csatamezőt környező falvakba, hol a szpáhik oly kápráztatóan ejtették kelepcébe 15 esztendővel ezelőt a magyar vasasokat, azóta, Tündöklő Padisah, minden ötödik évben leánynézőbe megyek arrafelé. Eleinte még berzenkedtek János kerál katonái, ha éppen arra bókászatták a lovaikat. De azóta megtanulták, hogy a török handzsárral nem*

illik cziczázni. Tehát Nemesúr, Világ Hatalmassága, kinek szavát Africától Budáig, Váradtól Persiáig félik és figyelmezik, s Ki Böltselmével kormányozza a fele féltekét, kérve kérlek hallgasd meg, hogyan szereztem számodra az alábbi kintset.

Ott hol a gyaurt egy szálig levágtad vagy elűzted seregeiddel, ama mohátsi mezőn vala egy kücsük dombotska. Onnan Dunamenetben, azaz délnek feléje van egy Ledátsók nevű falu, majd maga a folyam jő, s aztán, átellenben fekszik Kanda helysége. E kettőből választom ki, ötvenként, a legszebb tizenöt éves magyar szűzet. Elmondani könnyebb ezt mint véghezvinni.

1531-ben a falvak népe szertefutott. Vermekekben akadtam sokukra. 1536-ban gályával eveztettem föl a Dunán, — szél nem volt, az árbocrudakra tsavarva pihent az vitorla — kikötöttünk a révnél, hoztuk a tsányt, harminc fegyveresemmel. Míg odavoltunk a falukba, gézengúz magyariak megfűrták a hajót, az őrséget elhurcolták és már tsak az árbócsírt vetett limányt a víz tükkörén. Lovakat kellett zabrálnunk, hogy ennekutána kemény, háromnapos lovaglással hazaérjünk.

Káprázatos Hatalmú, Felülmulthatatlan böltsességű Szultán, Izlám egén Felkelő Holdunk! Ebben az esztendőben olyan leányt raboltunk a Szigetben, ki ékessége leszen isztambuli Topkapi palotád háremének is. Hullámos szőke hajzata kerek vállait verdesi. Nyaka fehér és karcsú mint Bajazid minaretje. Fogai, mint a Duna tsekély vizében a kavicsok, tsillámlanak. Eunuch-hajtottá társzekéren megy Hozzád.

(Nagyerejű Szultán, kegyeskedjél nekem juttatni a Mohátsi Szigeten az adóbér jogát)

Érdemtelen Szolgád,

Hassan

## (2) Imaszőnyegen

Itt végre hűvösebb van Uram. A fényesábrázatú és dicsőséges padisah, II. Szolimán emlékére emelt imaházban. A rövid út idáig, Isztambulig, hosszúnak tűnt, mert a vízen elszoktam a portól. Hála neked Allah, és örök dicsőség, hogy megóvtál bennünket a katasztrófától. Bárha csak akaratod teljesedett, lám úgy óhajtottad, hogy kezemügyében legyen az a meritőháló.

Fényességes szultán! Ki ott ül az mennyei topkapu egy diványán és hurik vakargatják fenséges talpadat. Allah ugyan mindent tud, de te talán nem látsz még szerény személyem képmását a földiekről közvetített mennyei televízióban, ezért bátorkodom elmondani neked ki is vagyok én. Nevem Ahmed, révész vagyok a Boszporuszon, Kuzguncuk falva és Üzgüncük városa között. Itt verted fel toborzó sátrad 1526 tavaszán és táborodban a bégek között is élenjárt lófarkas Hasszán, az őszám. Családunk az eltelt 462 év alatt

*elszegényedett, de veám maradt ösápám imaszönyve — mely apáról  
fiúra szállt — im, lásd, ezen térdepetek...*

*Hatvanhét éves vagyok.*

*Az én időmben iskolában még tanították az arab írást, habár nem  
folyékonyan, éi tudom még olvasni arabul a Koránt. Allah nagy és  
hatálmás! Mohamed az ő igas prófétája! Elmúlt a gazdagság,  
insallah. Csak az egészség maradjon. Abdad, a kismokám  
megmenekedett. De hol is folytassam a történetet neked fényesleges  
padisah és neked a mindenekfeletti hálaadást óh, Allah? A vöm a  
palotában szolgál a Boszporusz-európai partján, hol táristák  
látogatják Domabácsi Atatürk volt  
rezidenciáját. „Vigyél át”, mondja a lányom, a kis Abdullal a  
karján, „mert már régen lejárt a férjem szolgálata, és  
aggódom, hová lett.” Nosza én berántom a motort, nekivágunk.  
Erős szél fúj a Boszporuszon, a Fekete tenger felől. Csónakom  
tízszemélyes, inog, leng a szélben, azért biztonságos. Van, hogy  
tizenkét táristát is belezúfolok. Üzgüncük-ben, ha lemaradnak az  
ösztövér Üszküdüri komphajóról. A minap is, az a kelekötya  
társaság, Kilenc Deutsch meg három magyar. Míg rájuk nem  
őffentém, szájról szájra adogatták a csónakban a rakis  
üveget.*

*Fordult a világ, dicsőséges Ösöm, Hasszán bég, mióta zászlókat  
zsákmányoltunk a hitetlenektől a Duna partján. A rémetet  
szorongattuk, a magyart taroltuk akkor, most meg ők özönlenek,  
csóstitül jönnek, rövidhugyogóban. Mellertük a török jobbára szolgál,  
személyzet, pineér, kalauz, révész. Jó annak aki katoná! A vöm  
zsoldja derekas, a mündérről jár a fegyelem. Reszkessenek  
a görögök, nem halt ki még a virtus. Én a folyamöröknél  
szolgáltam a világháborúban, nem kerültem bevetésre. De mit  
locsogok itt Neked térdenállva Uram?! Jaj, és nem is egészen  
jól igazodom... nosza egy negyedfordulat, ez immáron Kelet, itt az  
arannyal kivert Mihráb széle, most jóirányban hajbókolok. A  
próféta szakállára esküszöm, ma melegebb volt a janicsárok  
útján, mint amire visszaemlékezem.*

*Ritkán jövök ide, a vízen telik  
az életem. Ha kell valami a nagyvárosból, küldöm az asszonyt. Megy,  
engedelmesen. Isztambul azért ma is csodálatos, ide kellett  
bevonulnom, negyvenháromban, az Aranyzarv Öbötben álló  
tengerészlaktanyába. Bezzeg, nem tártuk az arabokat akkor, ma meg  
tele van berberref, cserkessel minden étterem, pénze az arabnak  
mint a köles, asszonyaik úszályában számos cseléd.  
Csürhenép Uram, de Te teremtetted őket is, Te tudod miért. Hogy el  
ne feledkezzem a hajbókolásról. Kicsit szorít a térdem, enyhén  
csúzos, huzatos a csónak a Boszporuszon és nyirkos a tél.  
Homlokommal még százszor érintem, tiszteletedre ó padisah,  
imaszönyvegem. Most fölülök egy kicsit, imaszomszédom törökülében  
elszundikált. Szóljak neki? Mégsem, föltébrszti majd a hangszórós  
műezzin. Apám élt még amikor az élőhangot lecserélték a mikrofonnal  
— megbotránkozott. Mit szólt volna ő, vagy fátyla mögül pizsamás  
jóanyám, ha meglátják mit tettek csónakomban a raktól megbódult*

túristák? Négy német lány nekivetkezett, lehántották a blúzukat,  
úgy locsolták tengervízzel fehér mejjúket.

*Ékességes padisah,  
megkövetlek, elkalandoztam. Íme hát az eset melynek szerencsés  
kimeneteléért most mecsetedben Allahnak hálát adok. Megyünk a  
hullámos vízen, én a motornál, lányom a csónakorban, kis Abdul a  
karján. Rohamcsónak száguld el mellettünk, hulláma és a szél  
tarajos dudora egybenőnek, meglökik a csónak oldalát, kizöttyen  
anyja karjából Abdul. A szürkén kavargó vízbe bele! Ríng a gyerek,  
feje a hullám hegyibe. Résen vagyok. Nyeles szákom kinyújtom, a  
gyereket, mint a halat, beszákolom. Kis vizet nyelt, nyőszörög,  
lányom, Zulejka sír, de hála neked Allah, minden rendbe jön.*

*A buszon csak  
állóhely jutott. Itt is meleg van. Megbocsáss Uram, az ájtatosságból  
legjobb a kerek kút. Már mint ami az ima után jön: a lábmosás.*



SZALAY LAJOS GRAFIKÁJA